

Lutherrózsa

A Tatai Evangélikus Egyházközség hírllevele, amely az információáramlást és a lelkesítést kívánja segíteni. Alapítva Urunk 1992. esztendőjének adventjében. Kapják a gyülekezet tagjai, Tata vonzáskörzetének evangélikussága és az érdeklődők. Megjelenés: minden hónap első vasárnapján. Kiadó/Szerkesztő: **Franko Mátás** tatai evangélikus lelkész TEL./FAX: **34-588-065** Drótpostacím: **frankom962@gmail.com** Virtuális újságunk elérhetősége: **http://tata.lutheran.hu**

100 esztendő után is...

„A Magyarországi Evangélikus Egyház Püspöki Tanácsa az Országos Presbiterium határozata nyomán támogatja, hogy gyülekezetünkben méltó módon emlékezzenek meg a trianoni békediktátum 100. évfordulójáról” – áll a Püspöki Tanács felhívásában. Szűk körben (az egészségügyi vészhelyzet fennállása okán), presbiteriumunk templomunkban emlékezett meg a Kárpát-medencét sújtó 1920-as „határrendezésről”.

2020. június 4-én délután 16:30 perckor (gyülekezetünkben 16:32 perckor) 100 másodpercen keresztül szerte Magyarországon testvéregházak harangjaival együtt megkondultak evangélikus templomaink harangjai, hogy „Trianonra” emlékezzünk. Kinek-kinek vérmérséklete szerint ez fájdalmat, dühöt, elkeseredést, igazságtalanságot, közönyt vagy belenyugvást jelentett, akik pedig tudják, hogy ebben a lóugrásos hazugságokkal teli világban nem a hazugság ellentéte az igazság, hanem az egy másik (isteni!) dimenzió, azok számára reményt, lelki feltámadást, bizakodást jelentett a 100 másodperces harangsírás....

Próbáljuk feldolgozni a traumát, melyet *nem egyszerűen a magyar nemzet* testén ütött a világhatalmi akarát, hiszen korabeli, nemzetközileg elismert neves társadalomtudósok – közel huszan (!) voltak – tényekkel támasztották alá, hogy a *Kárpát-medence-i egység* megbontásával minden itt élő nemzetiség *csak veszítene érdekérvényesítési lehetőségeiből!* A józan érvek ellenére mégis megtörtént a tragédia: *Trianon*. Ez a fogalom velünk él, kísért és kísért immár száz éve. Diktátum, ami népek, közösségek, egyházak, családok, egyének drámáját szülte, amely ma-

gába foglal hihetetlen küzdelmeket, szertefoszott reményt és generációkon átívelő veszteségeket, fájdalmakat.

Az első világháborúban győztes hatalmak diktátumának következményeiről az irodalmi Nobel-díjas *Winston Churchill*, volt brit miniszterelnök írta: „Az egykori *Habsburg Birodalmat* alkotó népek és tartományok számára a függetlenség olyan kényszerűvéseket hozott, amelyeket a régi költők és teológusok csak az *elkárhozottak* számára tudtak elképzelni.”

És mint mindig, ha valami baj ér minket, netán hibát vétünk, elkezdünk okolni valakit, legtöbbször valaki mást. Az Éden kertjében történt eset óta ismert emberi reakció ez. Mikor az Isten felelősségre vonja Ádámot, hogy miért evett a tiltott fa tiltott gyümölcséből, egyből Évára mutogat, hogy „*az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem*”, Éva pedig azonnal „*to-vábbtolja*” a felelősséget a kígyóra.

Az elmúlt száz év alatt így mi is nagyon sok mindenkire mutogattunk már, olykor okkal, sokszor ok nélkül: a románokra, a csehekre, a szerbekre, a zsidókra, a franciákra vagy a (cseh)szlovákokra... Okoltunk árulónak bélyegzett politikusokat a határon belül és gonosz, igazságtalan, jelentelen politikusokat a határokon túl.

Okoltuk a saját értelmiségünket, hogy miért nem állt jobban a sarkára, okoltuk az uralkodó elitet kapzsiságáért, a hadseregünket, hogy miért oszlott fel, amikor a legnagyobb szükség lett volna rá, pártokat, köröket, elképzelt vagy valós, titkos háttérszervezeteket, néha még magunkat is a *korábbi erőszakos magyarosításért*, és még a „magyarok istenét” is, miért hagyta, hogy mindez megtörténjen velünk. De megtörtént.

Mit jelentett ez egyházunkra nézve?

Az első világháború előtt a magyarországi evangélikusság *egyharmada német, egyharmada szlovák, egyharmada magyar anyanyelvű* volt, és volt egy kicsi, tört százaléknyi lakosság a *Mura-háromszögben*, amelyet hol vendnek hívtak, hol szlovénnek. A többnemzetiségű egyházi életben ez azt jelentette, hogy nem számított különlegességgnek, hogy az otthonról tot nyelvet hozott, magyar iskolába járt, s később német teológián nevelkedett lelkészek egy vasárnap három istentiszteletet is tartottak, három különböző nyelven! A tolerancia kultúráját az evangélikusok így napi szinten gyakorolhatták és gyakorolták is, megbecsülve az összetartozás értékét, vigyázva az együttműködés áldásaira.

Míg 1910-ben a Magyarországon élő **1306384** evangélikus az összlakosság **7,1%-át** tette ki, addig 1920-ban a **497012** evangélikus már csak **6,2%-át**. **901 evangélikus anyaegyházból 657(!) az utódállamokhoz került!** Az 1910-ben egyházi szolgálatot végző **899** evangélikus lelkész helyett 1920-ban csupán **258** tevékenykedett a lecsökkent területű országban. Az **1300** evangélikus elemi népiskolából, amely 1910-ben Nagy-Magyarországon működött, az 1920-as évekre az új határokon belül **402** maradt. Ugyanilyen nagyarányú veszteségek érték az *evangélikus középiskolai hálózatot* is.

A soproni Líceum elveszti beiskolázási körzetének egy részét: *Kismarton, Ruszt* és

	1910 (millió fő)	1920 Trianon előtt (millió fő)	1920 Trianon után (millió fő)	Veszteség (%-ban)	Veszteség (ezer fő)	1930 (millió fő)
Összlakosság	18,264		7,987			8,685
Római katolikus	49,3	52,1	62,9	-57,0	6,110	67,1
Görög katolikus	11,0	9,7	2,1	-91,0	1,860	
Református	14,3	12,6	21,3	-37,7	0,980	20,9
Evangelikus	7,1	6,3	6,3	-63,8	0,855	6,1
Ortodox	12,8	14,3	1,0	-97,9	2,926	
Unitárius	0,4	0,3	0,1	-93,1	0,069	
Zsidóság	5,0	4,5	6,2	-49,5	0,461	5,1

környéke német gyülekezeteit. A nagymúltú *Eperjesi Jogakadémia Miskolcra* menekül. Hadd említsek egy világi párhuzamot is: a *selmecbányai erdészképzés* átkerül *Sopronba*, a *Pozsonyi Egyetem Pécsre* – lelkészképzésünk ennek a része lesz. De meg kell említenünk *Bonyhád*ot is, amely a déldunántúli mellett a bácskai németiséget is nevelte – *Ordass Lajos* is ide járt – szintén elveszti saját klientúrájának egy részét. Békési iskoláinkból is eltűnnek a Jugoszláviához vagy Romániához került területek szlovák diákjai. Egy fájó változás: Trianonig a *diakonissza-munka* Magyarországon csak az alig pár évvel ezelőtt épült pozsonyi anyaház irányításával működött.

A szórványhelyzetbe csúszva

Az új határok között az eredeti létszámunk 64%-a maradt... ennyi híve maradt az evangélikus egyháznak a korábbi lélekszámához viszonyítva. Az új határokon belül majdnem kilencven százalékra nőtt a magyar lakosság aránya a háború előtti negyvennyolc-ötven százalékról. A második világháború utáni német kitelepítéssel és szlovák-magyar „lakosságcserevel” pedig tovább nőtt a különbség. Összefoglalva elmondhatjuk: *egyházunk szórvánnyá válása a trianoni döntéssel indult el.*

Trianonig elmondhattuk, hogy a négy kerületből háromnak megközelítőleg azonos, kétszázévezres a lélekszáma, a bányainak duplaakkora, utána azonban hirtelenjében lett két nagy terület, a *bányai* és a *dunántúli*, illetve két mini: a *dunáninneni* és a *tiszai*. Ezek mind hatással voltak a következő időszakra.

A jelen és a jövő

A 2011. évi magyarországi népszámláláskor **215 093** fő (a népesség 2,2%-a) vallotta magát evangélikusnak. 2001-ben még a népesség 2,99%-a, **304 705** főnyi evangélikus volt az országban. A magyarországi evangélikusság (társulások után) 248 egyházközséget alkot, melyek az egyház életének alapvető színterei. (Ezekhez jönnek még a filiák.) A MEE-ban mintegy 360 lelkész/lelkésznő dolgozik. A gyülekezetekben összesen 97 lelkésznő szolgál. 17 egyházmegyénkben 18 középiskolánk van, de van 36 evangélikus diakóniai intézményünk is, melyek között van idősotthon, fogyatékkal élők otthona, gondozó és rehabilitációs intézmény és hajléktalanellátó is.

Egyházunk 7 konferencia- és missziói központot, valamint üdülőt tart fenn: *Balassagyarmaton, Balatonszárszón, Gyenesdiáson, Piliscsabán, Révfülpön, Sopronban és Szarvason*. Ezek az intézményeink a lelkészi és laikus gyülekezeti munkások továbbképzésének, a rekreáció, az evangélium hirdetésének szolgálatában állnak.

Ami a jövőt illeti: Trianon és az azt követő időszak igazságtalanságai 100 év után is fájnak. Érzéseink – mint hitünk is – hozzánk tartoznak, azokat nem veheti el senki. Mindenkinek joga van az érzéseire, amíg azok nem sértik mások érzéseit. Azok az érzések, melyek emelnek, nemesítenek, segítenek az istenképiségünk megélésében és emberlétünk jobb megértésében, azokat az emlékezésen keresztül – legyenek azok akár szomorú tanulsággal bírók is – ápolni kell, mert ezek egyetemes igazságokra hívják fel a figyelmünket.

Többek között ilyen a létezés örök törvénye is, hogy, ti. *akik teleszülik a Földet azoké lesz a jövő...* Az evangéliumi józanságból – tudva azt, hogy más a vető, s más az arató – kiindulva, szeretni kellene már végre az őseink földjét, különösen meg kellene becsülnünk a fenntarthatóságért dolgozó földművest, s mindazokat, aki becsülni tanítják azt a világot, azt a kultúrát, amit őseink olykor vérük árán védelmezve ránk hagytak! Luther ezt – az Élethez és annak URához való hozzáállást – tömören így fogalmazza meg Káté-jában: „Istent félünk és szeretnünk kell.” ...Kellene!

fm

Írástomat az interneten található különböző tanulmányok inspirálták, melyek közül kiemelkedett *Dr. Lackner Pál*, korábbi tábori püspök, egyháztörténész írásai ill. a vele készített riport. Megkülönböztetett köszönet ezért püspök úrnak, s külön köszönet az *evangelikus.hu* szerkesztőségének is!

Megemlékezésünket 100 másodperces harangozással kezdtük, majd a „*Ki dolgát mind az URra hagyja*” c. énekünk (ÉK 331) elénekülésével folytattuk. Ezt követően lelkész tolmácsolásában a jelenlevők (jónéhányan kimentésüket kérték!) meghallgatták azt a rövid összeállítást, mely jelen cikk gerincét is alkotja. Ezután rövid átvezető imádságban imádkoztunk gyülekezetünk jövőjéért, egyházunk és országunk felelős vezetőiért, s a Miatyánk elmondásával, valamint a Himnusz elénekülésével zártuk megemlékezésünket. (Hosszú szünet után az első alkalommal csendült fel az orgonánk...)

Kedves Testvéreim!

Szeretettel köszöntök Mindenkit **Szentháromság ünnepén**, ami most június 7-ére esett. A Szentháromság ünnepe (latinul Festum Trinitatis) a történelmi, nyugati keresztény egyházakban elterjedt **háromszemélyű** (de nem három személyiségű!) **HáromEgyIsten** ünnepe, amit a **Pünkösöd** utáni vasárnapon tartunk meg mi evangélikusok is. Ilyenkor – ahogyan húsvétkor és karácsonykor – az egyházi textiliák, azaz a liturgikus szín a fehér. Ezen a napon a **teremtő, megváltó és megszentelő Szentháromság Istent** dicsőíti az egyház.

Az **Atya**isten valamiképpen azt az istenképet hordozza magában, aki megközelíthetetlen, aki annyira más, hogy az ember számára elérhetetlen.

A **Fiú**istenben, a megtestesült és emberré lett, a személyes Istent szemlélhetjük, akit az imában megszólíthatunk, aki kinyilatkoztatta magát emberi szavakkal. Az az Isten, aki azon munkálkodik, hogy jobb legyen a világ s az ember élete. Ebben a munkálkodásában megváltja az embert, és meghívja, hogy részesedjen isteni életében.

A Szentlélekistenben, végül, azt az Istent szemlélhetjük, akit az Atya és a Fiú együtt küld el, aki összetartja az egész világot, aki létet és életet ad a világnak, s főként az embereknek. Az az Isten, aki felfoghatóvá teszi bennünk az Istentől jövő kinyilatkoztatást, s aki képesít bennünket arra, hogy válaszolni tudjunk Isten meghívására.

*Lelkipásztori szeretettel
gondolva Testvéreimre,
Isten áldását kívánom!
Erős vár a mi Istenünk!*

